

Consilii de Coroană în perioada domniei regelui Carol I

Când la 10 Mai 1866, convoiul de sărbătoare a plecat de la Baneasa să străbată Capitala, Principele Carol al României nu știa că avea să cunoască domnia cea mai lungă din istoria românească (1866 – 1914).

La cuvântarea de la Mitropolie noul suveran avea să declare:

*"În clipa în care am pus piciorul pe acest pământ, cu sfințenie apărat, am devenit român. Cetățean azi, iar mâine soldat de va fi nevoie, eu voi împărtași cu Românii și soarta cea bună și soarta cea rea."*¹

Suveranul își va îndeplini îndatoririle de conducător cu "conștiinciozitatea și rigoarea caracteristică spiritului prusac".²

Rolul lui în edificarea României moderne a fost considerabil pentru că, așa cum scria I. G. Duca, *"el avea tocmai însușirile care ne lipseau nouă românilor. Într-o țară care n-avea noțiunea timpului, regele Carol aducea simțul exactității matematice ..."*

Începutul domniei lui Carol stă sub semnul modelului belgian, Constituția din 1866 este în bună parte o copie a celei belgiene din 1831, era pe atunci cea mai liberală și cea mai echilibrată din Europa. Pe această Constituție Carol a depus următorul jurământ: *"Jur a păzi Constituția și legile poporului român, a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului."*³

Constituția din 1866 (se va modifica în 1923, rămânând în vigoare până în 1938) este prima Constituție românească întocmită de reprezentanții legitimi ai națiunii române. Ea reprezenta baza juridică a regimului monarhiei constituționale, introducând cele 3 principii cunoscute: suveranitatea națională (toate puterile statului emană de la națiune); guvernarea reprezentativă (națiunea le exercita prin delegații); separarea puterilor în stat: legislativă, executivă și judecătorească (titularii sunt independenți unii de alții). În litera și spiritul Constituției, regele (1881) simboliza organul suprem care garanta principiul colaborării celor trei puteri, fiind și un element ponderator între ele.

Pe aceste baze s-au putut convoca în momente politice importante Consiliile de Coroană la care au participat atât exponenții puterii, cât și cei din opoziție.

Consiliile de Coroană au fost convocate de suveran, la cererea guvernului, având numai rol consultativ, decizia politică îi revenea executivului. Această situație a durat cât a dăinuit regimul monarhiei constituționale. După instaurarea dictaturii regale (1938), Consiliul de Coroană rămâne ca organ permanent consultativ cu menirea de a gira actele noului regim. Primul consiliu a fost convocat la 2 aprilie 1877, iar ultimul la 30 august 1940. Vom vorbi despre cele două consilii ținute în perioada domniei lui Carol I, din 2 aprilie 1877 și 21 iulie 1914 de la Sinaia.

Vara anului 1875 debutează cu declanșarea răscoalei antiotomane în Bosnia și Herțegovina, apoi în Bulgaria (1876), urmată de izbucnirea ostilităților dintre

Serbia și Muntenegru pe de o parte și Turcia pe de alta (1876). Situația din Balcani creează cadrul prielnic Rusiei pentru o intervenție, având în vedere că Țarul Alexandru al II-lea dorea să recupereze tot ce pierduse în urma tratatului de la Paris (1856).

Datorită noii Cosntituții otomane, care o califica drept "provincie privilegiată"⁴, România era hotărâtă să folosească acest prilej pentru a-și dobândi independența.

După întrevederea lui I. C. Brătianu cu Țarul Alexandru al II-lea și cancelarul Gorceacov de la Livadia (sept.1876) rezulta că un război ruso-turc este inevitabil și este bine să încheie o înțelegere cu Rusia referitoare la trecerea trupelor sale pe teritoriul românesc. Colaborarea cu Rusia în vederea obținerii independenței era asociată de problema sudului Basarabiei (județele Bolgrad, Cahul și Ismail), restituit Moldovei prin tratatul de la Paris (1856) dar pe care Alexandru al II-lea voia să-l recupereze.

Convenția de la Livadia asigură armatei ruse libera trecere prin România, iar Rusia își asuma obligația "de a menține și a face să se respecte drepturile politice ale statului român, cum rezulta din legile interioare și tratatele existente, precum și a menține și apăra integritatea actuală a României".

Din această cauză Carol I își dă acordul pentru convocarea unui Consiliu de Coroană care să permită o decizie în această privință pe baza unei largi consultări politice.

"Sâmbătă, 2 aprilie, la una ora, dupa-amiaza, la Palatul din București"⁵, are loc Consiliul de Coroană.

Rezultatul final al consiliului, la care au participat, pe lângă miniștri și foștii președinți de Consilii (de miniștri) și C. A. Rosetti (președintele Adunării Deputaților), a fost acordul declarat pentru neutralitate; numai M. Kogălniceanu și C. A. Rosetti au fost pentru o înțelegere cu Rusia.

Domnitorul era împotriva neutralității; intenția sa era de a intra în acțiune. Guvernul a acționat în sensul hotărârii deja luate.

La 4 aprilie convenția româno-rusă a fost semnată și ratificată de corpurile legiuitoare convocate în sesiune extraordinară. A urmat proclamarea independenței țării și implicarea în războiul antiotoman.

După recunoașterea internațională a independenței (iulie 1878, Berlin), Parlamentul votează legea (1881) prin care România primește titlul de "Regat" iar Carol I capătă pentru sine și moștenitorii săi, titlul de "Rege al României".

Începe astfel o nouă filă a istoriei României.

La 18 octombrie 1883 România a semnat tratatul de alianță cu Austro-Ungaria, tratat cu caracter pur defensiv care la art.2 prevedea:

*"Dacă România fără nici o provocare din partea sa ar fi atacată, Austro-Ungaria se obligă să-i dea în timp util ajutor și asistență contra agresorului. Dacă este atacată Austro-Ungaria în aceleași împrejurări, în una din părțile statelor sale limitrofe cu România, casus foederis, (clauza prin care un stat se obliga să intre în război alături de aliatul său), se va prezenta numaidecât pentru aceasta din urmă"*⁶.

La tratat vor adera Germania și Italia. Acesta este reînnoit în câteva rânduri, ultima oară în 1913. Textul tratatului nu a fost supus spre ratificarea Parlamentului niciodată, de teama respingerii, deoarece opinia publică era ostilă Austro-Ungariei, imperiu ce avea în componența sa cea mai mare parte dintre românii aflați în afara granițelor țării.

În această situație ambiguă se afla România la izbucnirea primului război mondial, declanșat ca urmare a asasinării arhiducelui Franz Ferdinand și a soției sale la Sarajevo (15 iunie 1914).

La 14 iulie 1914 împăratul Franz Iosif îi scria lui Carol I despre războiul pe care Austro-Ungaria era hotărâtă să-l declare împotriva Serbiei, exprimându-și speranța că *“vechea ta prietenie și legăturile noastre amicale sunt pentru mine tot atâtea garanții că tu vei avea o înțelegere sinceră a hotărârilor ce am luat în acest caz.”*⁷

La 18 iulie împăratul Wilhelm al II-lea îi scria lui Carol:

*“Gândurile mele se îndreaptă către tine, care ai ridicat astfel un zăgaz în fața valului slav. Eu am încredere că, în calitate de Rege și Hohenzollern, vei rămâne credincios prietenilor tăi și că tu te vei conforma fără rezerve obligațiilor tale de aliat.”*⁸

La 16 iulie, ministrul de externe al Rusiei s-a adresat ministrului său de la București pentru a-i transmite lui Brătianu *“avantajele pe care România ar putea conta, dacă ea va lua parte la război contra Antantei”* și anume *“noi suntem gata să luăm în considerare alipirea Transilvaniei la România”*.⁹

La 21 iulie, cancelarul Germaniei, Bethman – Hollveg, telegrafia lui Carol I: *“Cerem mobilizarea imediată a armatei române și îndreptarea ei împotriva Rusiei.”*¹⁰

În aceste condiții, la 19 iulie s-au făcut invitații pentru Consiliul de Coroană, convocat în ziua de 21 iulie 1914/3 august, orele 17, la Castelul Peleş în Sala de muzică.

La Consiliul de Coroană au luat parte, în prezența Regelui Carol I și a Principelui moștenitor Ferdinand, I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri și toți membrii guvernului.

“În mijlocul sălii se așezase o masă acoperită cu tradiționalul postav verde, masa era mai mult pătrată decât dreptunghiulară, iar în mijlocul ei stăteau suprapuse, legate în piele verde și în marochin roșu, tratatele, vestitele și misterioasele tratate.”

Principele Ferdinand stătea în fața regelui, la dreapta îl avea pe Th. Rosetti și la stânga pe P. P. Carp. Regele *“era congestionat și vădit emoționat, făcea însă neascunse eforturi ca să nu trădeze zbuciumul sufletului său”*.¹¹

A cerut în românește permisiunea de a se adresa în limba franceză ca fiind *“limba subtilităților diplomatice”*. Carol a declarat:

“Războiul s-a declarat. În fața acestei situații periculoase simt nevoia să mă consult cu bărbații de stat ai țării mele, care m-au susținut cu sfaturile lor binevenite în cursul domniei mele, pentru a cunoaște părerea lor în aceste momente grele.

Se dă mare luptă în care pentru o întreagă perioadă istorică se va stabili harta

și soarta popoarelor. Desigur în acest război vor fi învingători și învinși. Dar e neîndoielnic că cei dinainte și irevocabil meniți să fie învinși vor fi neutri. După matură chibzuință, convingerea mea adâncă e că datoria României e să execute tratatele ce o leagă de Tripla Alianță. Este o datorie de onoare pentru orice țară de a-și respecta cuvântul dat.

La sfârșitul domniei mele și la apusul vieții mele nu am decât o singură dorință: aceea de a asigura României un viitor strălucit, plasând-o în același rând cu Marile Puteri."¹²

Primul ministru I. C. Brătianu, căruia regele îi dăduse cuvântul, dorește să vorbească ultimul. Ia cuvântul Theodor Rosetti, cel mai bătrân dintre foștii prim-miniștri în viață, care spune:

*"Să stăm liniștiți la o parte, să ne vedem de nevoile și de necazurile noastre și să ne căznim să păstrăm ceea ce cu atâta trudă am agonisit."*¹³

Aceste cuvinte l-au durut pe rege, el nu se aștepta ca unul dintre intimii lui Carp să-l părăsească, deși era convins că apăra o cauză pierdută.

P. P. Carp, cel care va fi de partea regelui este foarte categoric: *"Fără nici o clipă de ezitare, cer să mergem cu Tripla Alianță și să declarăm imediat război Rusiei. Ni se vorbește de opinia publică ... Nu mă preocupă. Datoria omului de stat este să conducă el opinia publică, nu să se lase târât de ea. Opinia publică se poate înșela. Omul de stat clarvăzător trebuie să-și urmeze calea. Opinia publică îi va fi în urmă recunoscătoare că nu s-a luat după rătăcirile ei."*¹⁴

Iau cuvântul pe rând toți membrii consiliului care se pronunță pentru neutralitate. Sedința se sfârșeste la ora 20 cu hotărârea ca România să rămână neutră (18 la 20).

Carol se raliază cu P. P. Carp, declarând în încheiere:

*"Constat că reprezentanții țării, aproape în unanimitate, au cerut neutralitatea. Ca rege constituțional, mă supun voinței dumneavoastră. Mi-e frică că prestigiul țării va ieși micșorat din ședința de azi și mă tem că ați luat o hotărâre de care România se va căi în viitor."*¹⁵

I. G. Duca nota la miezul nopții:

"La Sinaia, în Consiliul de la 3 august 1914, am pus cu adevărat prin votul nostru piatra fundamentală a unității naționale a tuturor românilor."

În acest moment decisiv pentru soarta României, Regele Carol I nu și-a putut impune punctul de vedere în problema politicii externe a României, fiind nevoit să țină seama de atitudinea oamenilor politici români. După 48 de ani de domnie se vede *"aproape singur"*.

Neutralitatea nu a putut fi decât o perioadă de pregătire pentru război. România devine, la fel ca Italia și Bulgaria, obiectul presiunilor celor două tabere beligerante.

Ambele au ce oferi: Puterile centrale promit Basarabia, Antanta promite teritoriile locuite de români în Austro-Ungaria. Hotărârea îi va reveni Regelui Ferdinand deoarece, la 27 septembrie 1914, Carol I se stinge la Sinaia. Este înmormântat la 2 octombrie 1914 la Curtea de Argeș, ctitorie a lui Neagoe Basarab, refăcută în timpul său.

The Royal Council during the Reign of Carol I

Summary

The reign of Carol I is known as one of the longest reign in the history of Romania (1866 – 1914). During this period at the Royal Council from April 2nd 1878, is taken the decision to proclaim the Independence of the country and the implication into the anti-Ottoman war.

Following the international admission of Independence, Romania received the title of "Kingdom" and Carol I for himself and his heirs the title of "King of Romania".

In June 1914 starts The First World War. Even if Carol, had signed in 1883 a treaty of alliance with Austria to which will join Germany and Italy, he didn't submit to be ratifying to the Parliament, ever.

Now, he was in an ambiguous situation, following this events, so he is calling together at July 21st 1914 the Royal Council in which he decided the neutrality of Romania.

During this period, Romania is under pressure of both belligerent sides, both having things to give, but the final decision taken by Ferdinand, because on September 27th 1914 Carol I will die.

¹ Cezar Petrescu, *Cei trei regi*, Editura Rai, Bucuresti, 1997, p. 25.

² FI.

Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, Ed. Universul Enciclopedic, București, 1997, p. 237.

³ I. Mamina, *Consilii de coroană*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 8.

⁴ FI. Constantiniu, *op.cit.*, p. 241

⁵ I. Mamina, *op.cit.*, p. 14

⁶ I. Mamina, *op.cit.*, p. 28

⁷ I. Scurtu, *Monarhia în România (1866-1947)*, Editura Danubius, București, 1991, p. 49

⁸ I. Mamina, *op. cit.*, p. 29

⁹ I. Mamina, *op.cit.*, p. 29

¹⁰ I. Scurtu, *op.cit.*, p. 50

¹¹ I. Mamina, *op.cit.*, p. 39

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ I. Mamina, *op.cit.*, p. 42

¹⁵ *Ibidem*